

TA'LIM TIZIMIDA CHET TILLARINI O'RGATISHDA
ZAMONAVIY YONDASHUV

Xalikova Latofat Uktamovna

Toshkent davlat transport universiteti

“Chet tillari” kafedrasida o'qituvchisi

Rasulov Nurmuhammad Rustam o'g'li

Mustafayeva Kamola Nuriddin qizi

Toshkent davlat transport universiteti

Transport tizimlari boshqaruvi fakulteti talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda ingliz tili darsni samarali tashkil etishning zamonaviy metodlari va ingliz tili fani bo'yicha bilim olayotgan talabalarni aynan ingliz tilga qiziqtirish va o'rgatish. Chet tili fanni kuchli mahorat va malaka bilan o'rgatish, oson lug'at yodlatish metodlari borasida so'z yuritilib ilmiy jihatdan yoritilgan. Shuningdek, chet tili fanida dars mashg'ulotlarini ni qanday qilib hammaga birdek qiziqarli bo'lishi haqida to'xtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Metodlar, yoshlar, eshitish, tinglash, multfilm, mashg'ulot, chet tili, innovatsion texnologiya, texnologik vositalar.

Kirish. Bugun Yangi O'zbekiston hayotining barcha sohalari chuqur islohotlar maydoniga aylangan. Bu jarayonda ijtimoiy sohaning asosi hisoblangan ta'lim tizimidagi o'zgarishlar haqida to'lqinlanib so'zlamalikning iloji yo'q. Mamlakatimizda so'nggi yillarda ta'lim tizimining barcha bosqichlarini zamonaviy talablar asosida tashkil etish bo'yicha amaliy ishlar hal qiluvchi bosqichga kirdi. Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy qismini, albatta, oliy ta'lim tizimidagi islohotlar tashkil etadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'limni modernizatsiya qilish, ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida davlatimiz rahbarining 2019 yil 8 oktyabrdagi farmoni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish Kontseptsiyasi sohadagi yangi islohotlar uchun debocha vazifasini bajarib bermoqda. Intellektual taraqqiyotni jadallashtirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, ilmiy va innovatsion faoliyatni samarali tashkil etish hamda xalqaro hamkorlikni mustahkamlash maqsadida fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirish singari vazifalar asos qilib olindi.

Kontseptsiya mazmuni mamlakatimiz oliy ta'lim tizimini isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini aks ettiradi. Unda oliy o'quv yurtlarida qamrov darajasini kengaytirish hamda ta'lim sifatini oshirish, raqamli texnologiyalar va ta'lim platformalarini joriy

etish, yoshlarni ilmiy faoliyatga jalb qilish, innovatsion tuzilmalarni shakllantirish, ilmiy tadqiqotlar natijalarini tijoratlashtirish, xalqaro e'tirofga erishish hamda boshqa ko'plab aniq yo'nalishlar belgilab berilgan. Bularning barchasi ta'lim jarayonini yangi sifat bosqichiga ko'tarish uchun xizmat qiladi.

Bugungi kunda jahondagi nufuzli oliy ta'lim muassasalari ilm-fanning yirik o'choqlari hisoblanishi hech kimga sir emas. Hozirda yangi-yangi oliy o'quv yurtlari, dunyodagi etakchi universitetlarning filiallari tashkil etilmoqda. Misol uchun, so'nggi 5 yilda mamlakatimizda 47 ta yangi oliy ta'lim muassasasi, jumladan, xorijiy universitetlarning filiallari tashkil etilib, oliy o'quv yurtlarining soni 125 taga etdi.

Davlat-xususiy sheriklik tizimi asosida nodavlat oliy ta'lim muassasalari faoliyati yo'lga qo'yilmoqda. Aholi fikrini o'rgangan holda, sirtqi va kechki ta'lim shakllari qayta tiklandi, qabul kvotalari oshirilmoqda. Maktab bitiruvchilarini oliy ta'limga qamrab olish darajasi 2016 yilgi 9 foizdan 2020 yilda 25 foizga etdi. Professor-o'qituvchilarning xorijdagi oliy ta'lim hamda ilmiy-tadqiqot maskanlarida malaka oshirishi va stajirovka o'tashini ta'minlaydigan mexanizm yaratildi. Ularning oylik ish haqi miqdori 2018 yilga nisbatan o'rtacha 2,5 barobar oshirildi. Bu yildan boshlab 10 ta oliy ta'lim muassasasi o'zini-o'zi moliyalashtirish tizimiga o'tkazildi. Oliy ta'limga ajratiladigan davlat grantlari soni kamida 25 foizga oshirilganligi, oliy o'quv yurtlariga qabul qilishda ehtiyojmand oilalar qizlari uchun grantlar sonini 2 barobarga ko'paytirib, 2 mingtaga etkazilishi oliy ta'limga qamrab olish ko'lamini yanada kengaytirdi.

Ta'lim tizimidagi eng muhim yangiliklardan biri oliygohlar va ta'lim tizimining quyi bo'g'inlari o'rtasidagi uzviylikni kuchaytirish maqsadida 65 ta akademik litsey oliy o'quv yurtlari tasarrufiga o'tkazilishi, shuningdek, 187 ta texnikum ham o'z yo'nalishi bo'yicha turdosh oliygoh va tarmoq korxonalariga birlashtirilishi bo'ldi. 2018 -yil 1-sentabrga qadar chet tillarini o'qitishning asosiy bosqichlari umumiy o'rta ta'lim muassasalari va akademik litseylarda ta'minlashni nazarda tutgan holda uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida o'zaro uzviylik va uzluksiz tamoyillariga asosan o'quv dasturlarini ishlab chiqib amaliyotga joriy etish vazifasi yuklansin.

Chet tili bu Xorijiy mamlakatlar tili hisoblanadi G'arbiy Yevropa (ingliz, ispan, fransuz, nemis) tillari va sharq tillari o'qitilib kelinmoqda. Bu chet tillari ta'lim muassalarining o'quv rejalaridan o'rin olgan. Bugungi kunga kelib chet tillarini o'rganishga bo'lgan talab va qiziqish shunchalik kuchaydiki bog'cha yoshidagi bolalardan boshlab katta yoshdagi mutaxassilargacha chet tillarini o'rgatishga harakat qilayaptilar. Bu ijobiy holat albatta chunki tilini o'rganish o'sha gaplashuvchi davlatlar madaniyati, tarixi va urf -odatlarini o'rganish bilan birga shaxsiy manfaatlari yo'lida ham eshiklar ochilishiga zamin yaratdi. Prezidentimiz chet tillarini o'rganishni ommalashtirish faoliyati sifati jihatdan yangi bosqichga olib chiqish chora tadbirlari to'g'risida.

2021- yil 19- maydagi PQ- 5117-son qaroriga muvofiq, shuningdek xorijiy tillarini o'rganishni ommalashtirish bo'yicha tashkiliy chora - tadbirlar amalga oshirish maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaror qiladi.

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida Xorijiy tillarini o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish chora - tadbirlar to'g'risida 2021- yil 19 maydagi PQ - 5117- son qarorining:

1. Bandiga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida Xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish agentligi (keyingi o'rinlarda - Agentlik) hamda Agentlikning Qoraqalpog'ston Respublikasi viloyatlar va Toshkent shahridagi hududiy vakillari lavozimlari tashkil etilsin;

2. Bandiga muvofiq Agentlik va uning vakillari O'zbekiston davlat Jahon tillar universiteti huzuridagi Chet tillarini o'qitishning innovatsiyoviy metodikalarini rivojlantirish respublikasi ilmiy - amaliy markazning 34 ta shtat birligi, Xalq ta'lim vazirligi va Oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimining 39 ta shtat birligi hisobidan tashkil etilganligi ma'lumot uchun qabul qilinsin shuningdek Davlat ta'lim muassalari xorijiy tillari o'qituvchilar uchun xorijiy tillari o'zlashtirish darajasi bo'yicha quydagilar talablar belgilansin:

2022 - 2023 o'quv yilidan boshlab davlat muassalarining xorijiy tillar o'qituvchilar lavozimlarga ishga yangi qabul qilinayotgan talabgor kamida B2 darajadagi milliy yoki unga tenglashtirilgan mos darajadagi xalqaro sertifikatga ega bo'lishi lozim:

2022 - 2023 o'quv yiliga qadar davlat oliy ta'lim muassalarida faoliyat yuritayotgan barcha xorijiy tillari o'qituvchilar kamida S1 darajadagi milliy yoki unga tenglashtirilgan mos darajadagi milliy yoki unga tenglashtirilgan mos darajadagi xalqaro sertifikatga ega bo'lishi lozim.

2024 - 2025 o'quv yiliga qadar davlat oliy ta'lim muassalarida faoliyat yuritayotgan kasbiy fanlar (Xorijiy tildan tashqari) o'qituvchilarining 50% foiz kamida B2 darajadagi milliy yoki unga tenglashtirilgan mos darajadagi xalqaro sertifikatga ega bo'lishi lozim.

2024 - 2025 o'quv yiliga qadar umumiy o'rta, o'rta maxsus va professional ta'lim muassalarida faoliyat yuritayotgan barcha xorijiy tillari o'qituvchilar kamida B2 darajada milliy yoki unga tenglashtirilgan mos darajadagi xalqaro sertifikatga ega bo'lishi lozim.

Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'lim vazirligi, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi hamda Agentlik bilan birgalikda bir oy muddatga ta'lim tashkilotlari o'qituvchilar tegishli sertifikatni olish uchun tayyorlanish tashkil etsin shuningdek qator qarorlar qabul qilindi.

Chet tillarini o'qish bizga ko'p qulayliklar keltirishi mumkin. O'rta umumiy ta'lim maktablarida chet tili o'qitish metodikasi fani erishgan yutuqlarini egallash talabalar uchun quyidagi imkoniyatlarni yaratdi.

1. Kelajak kasbiy faolitatlariga puxta nazariy zamin tayyorlaydi.
2. Ta'limning zamonaviy metodlari tashkiliy formalari va vositalari bilan atroflicha tanishtiriladi.
3. Talabalarning olgan metodik bilimlarini amaliyotda samarali qo'lay olishlari uchun ko'nikma va malakalar hosil qiladi.
4. Barcha fanlardan o'zlashtirgan nazariy bilim va amaliy malakalarini maktab ta'lim - tarbiya ishida ijodiy tadbiiq etishga ko'maklashadi. Metodika institut (universitet) da berilgan bilimlar yig'indisi bilan maktab tajribasi orasidagi " ko'prik" vazifasini o'tovchi fandır. Leksiya va amaliy mashg'ulotlarda. Chet tili o'qitish qonuniyatlari bayon etildi. metodika faniga ta'limning xususiy nazariyasi sifatida qarash shakllantiriladi. O'zbekistonda tilni o'rganisga ko'plab sharoitlar yaratilgan. Institut va maktab xonalariga zamonaviy televizor joylashtirilgan. Undan tashqari til o'rganishga qulay bo'lgan hamma jihozlar bor. Men va siz kabi yoshlaridan birdan bir talab qilinadigan narsa bu o'qishdir. Shunday ekan ko'proq bilim olib O'zbekiston bayrog'ini ko'klarga ko'taraylik aziz tengdoshlarim.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan istiqbolli vazifalar, o'zining dolzarbligi hamda amaliy ahamiyati bilan boshqa sohalardagi islohotlardan aslo qolishmaydi. Chunki ushbu sohadagi islohotlarni yanada keng ko'lamda davom ettirish davr talabidir. Axborot texnologiyalar asri deb nom olgan XXI asrda hayotning barcha jabhalarida – sanoat, qurilish, kimyo, qishloq xo'jaligi, to'qimachilik, mashinasozlik va boshqa sohalarda yuksak taraqqiyotni yuzaga keltirish uchun ilm-fanni rivojlantirish, bu borada yangiliklar yaratish hayotiy zaruratga aylandi. Bu jarayon endilikda dunyoda taraqqiyot yo'lini tutgan barcha mamlakatlarda e'tirof etilmoqda. Respublikamizda ham ana shu jarayonga alohida e'tibor berilmoqda.

REFERENCES

1. Халикова, Л. У. (2021). РОЛЬ КОММУНИКАТИВНОЙ МЕТОДИКИ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ. Вестник науки и образования, (15-1 (118)), 30-33. <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-kommunikativnoy-metodiki-v-obuchenii-angliyskomu-yazyku>
2. Халикова, Л. У., & Абдураззаков, Ш. А. У. (2021). ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИИ У СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ИЗУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА. Academy, (6 (69)), 43-44. <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-motivatsii-u-studentov-neyazykovykh-spetsialnostey-pri-izuchenii-angliyskogo-yazyka>

3. Халикова, Л. У., & Мустафаева, К. Н. К. (2021). РАБОТА С АНГЛИЙСКИМ АЛФАВИТОМ И ИЗУЧЕНИЕ ОТДЕЛЬНЫХ ГРАММАТИЧЕСКИХ ЯВЛЕНИЙ. *Academy*, (6 (69)), 39-40. <https://cyberleninka.ru/article/n/rabota-s-angliyskim-alfavitom-i-izuchenie-otdelnyh-grammaticheskikh-yavleniy>
4. Uktamovna, X. L. (2021). TEACHING COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN MODERN FOREIGN LANGUAGES. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF THEORETICAL & APPLIED SCIENCES*, 2(6), 53-56. <https://cajotas.centralasianstudies.org/index.php/CAJOTAS/article/view/189>
5. Bakhtiyarovna, Y. M. (2022). RELATION OF COMPARATIVE STYLISTICS WITH TRANSLATION THEORY
6. Bakhtiyarovna, Y. M. THE ROLE OF CULTURAL AND STYLISTIC ASPECTS IN LITERARY TRANSLATION.
7. YO'LDOSHEVA, M. (2022). БАДИЙ ТАРЖИМАНИНГ ЛИНГВОСТИЛИСТИК ВА ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИК АСПЕКТЛАРИ.
8. YO'LDOSHEVA, M. (2022). Портрет тасвирлаш бадий қажромони LITERARY таржимада қайта ифодалашнинг асосий усули сифатида
9. Saidbaxromovna, S. B., & Baxtiyarovna, Y. M. (2023). TALABALARNI ILM-FANGA JALB ETISHDA TA'LIM TIZIMI MODERNIZATSIYASI. *PEDAGOGS jurnali*, 25(2), 118-121.
10. Saidbaxromovna, S. B., & Baxtiyarovna, Y. M. (2023). ABDULLA AVLONIYNING PEDAGOGIK QARASHLARINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI. *World scientific research journal*, 11(1), 60-65.
11. Saidbaxromovna, S. B., & Baxtiyarovna, Y. M. (2023). PROS AND CONS OF DISTANCE EDUCATION TODAY TASHKENT STATE TRANSPORT UNIVERSITY. *World scientific research journal*, 11(1), 76-80
12. Saydivaliyeva, B. S. (2021). ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL SIGNIFICANT QUALITIES. *Экономика и социум*, (3-1), 273-277. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=45770178>
13. Saydivaliyeva, B. S. (2021). ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL SIGNIFICANT QUALITIES. *Экономика и социум*, (3-1), 273-277.
14. Mustaeva, G. S., Saidivalieva, B. S., & Ataeva, G. B. (2022, June). Features of professional vocabulary and its difference from terms. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 2432, No. 1, p. 060017). AIP Publishing LLC.
15. Mustaeva, G. S., Saidivalieva, B. S., & Ataeva, G. B. (2022, June). Features of professional vocabulary and its difference from terms. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 2432, No. 1, p. 060017). AIP Publishing LLC.
16. Akbarova, L. U. (2022). THE SIGNIFICANCE OF ECONOMIC THEORY IN KNOWING AND SOLVING PROBLEMS OF ECONOMIC DEVELOPMENT

OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. Journal of new century innovations, 16(1), 128-129.

17. Boltaevna, S. F. A., & Upashevna, A. L. (2022). Signs of Innovation Economy and its Assessment Indicators. *Specialusis Ugdymas*, 2(43), 3178-3190.
18. Xasanova, V. X., Muratova, G. K., Atamuhamedova, G. S., & Xalikova, L. (2021). The development of speech competence among students of non-linguistic technical universities in teaching Russian. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 8(2), 296-301.
https://ejmcm.com/pdf_3207_d50a883c70847e131ebd9a35f4beaefa.html%20https://ejmcm.com/article_7252.html
19. Xalikova, L. U. (2018). THE ESSENCE OF INTEGRATED SKILLS IN IMPROVING STUDENTS' CRITICAL THINKING. In *International Scientific and Practical Conference World science* (Vol. 7, No. 4, pp. 66-67). ROST.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Vfj_4SAAAAAJ&citation_for_view=Vfj_4SAAAAAJ:WF5omc3nYNoC
20. Uktamovna, K. L. (2022). MASTERING EDUCATIONAL AND RESEARCH SKILLS IN A FOREIGN LANGUAGE. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 3(10), 70-75.
<https://it.academiascience.org/index.php/it/article/view/343>
21. Uktamovna, K. L. (2022). USE OF MULTIMEDIA FOR THE IMPLEMENTATION OF VARIOUS METHODS OF LEARNING. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 3(10), 64-69.
<https://it.academiascience.org/index.php/it/article/view/342>
22. Uktamovna, K. L., & Ismailovna, M. S. (2021). MODERN METHODS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE IN NON-LANGUAGE UNIVERSITIES. *Вестник науки и образования*, (11-2 (114)), 85-87.
<https://cyberleninka.ru/article/n/modern-methods-of-teaching-english-language-in-non-language-universities>
23. Uktamovna, K. L. (2022). Opinions of Scientists About the Deixis Phenomenon. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 8, 117-121.
<https://www.geniusjournals.org/index.php/ejlat/article/view/1505>